

Шульська Н. М.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Зінчук Р. С.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Гундерук О. О.Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

ОБРАЗ ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРИ: ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЇ І ЖУРНАЛІСТСЬКА ЕТИКА

У статті досліджено особливості зображення людей з інвалідністю в сучасному медіапросторі. Звернуто увагу на специфіку висвітлення образу особи, що має інвалідність, у ЗМІ. Проаналізовано номінації осіб у чутливому медіаконтенті, схарактеризовано приклади порушення журналістської етики в матеріалах про людей цієї вразливої групи. Зауважено, що упродовж останніх років у ЗМІ зростає кількість публікацій, пов'язаних з особами, що мають інвалідність. Це зумовлено найрізноманітнішими причинами, головна з яких – російсько-українська війна. Спостережено, що журналісти, наслідуючи стереотипи, а також задля сенсаційності публікацій і привернення читачької уваги не завжди коректно зображують тих, хто має інвалідність: надмірно їх жаліють або ж навпаки – занадто героїзують. Наведено рекомендації з Кодексу етики українського журналіста щодо коректного висвітлення в медіа людини з інвалідністю. Установлено, що головне завдання ЗМІ у зображенні таких осіб – уникати стереотипів і писати про них, як про повноцінних членів суспільства. На прикладі моніторингу журналістських матеріалів чутливої тематики диференційовано основні неточності, які допускають медійники у висвітленні осіб з інвалідністю: 1) вдаються до написання дуже жалібних текстів; 2) зображають таких людей як тягар для родичів; 3) надмірно героїзують; 4) особливо акцентують на інвалідності; 5) показують чоловіка / жінку / дитину з інвалідністю як пацієнта; 6) характеризують особу з інвалідністю в негативному контексті. На основі проаналізованих заголовків масмедійних текстів акцентовано увагу на тих фразах і висловлюваннях, які не варто вживати в матеріалах чутливої тематики. Запропоновано поради щодо вдалої комунікації журналістів з особами цієї соціальної групи й коректних медіаномінацій, які передбачають актуалізацію на людиноцентризмі, етичних і мовних нормах, професійних стандартах.

Ключові слова: людина з інвалідністю, медіа, чутливий контент, номінація, журналістська етика.

Постановка проблеми. Український медійний простір початку ХХІ століття вирізняють стрімкий розвиток і модернізація, що, з одного боку, ставить перед авторами різноматематичних та різножанрових текстів сучасних ЗМІ нові завдання й виклики, а з іншого – передбачає творення якісного матеріалу з дотриманням професійних стандартів, серед яких оперування перевіреними фактами, об'єктивність, точність і повнота інформації, неупередженість та незаангажованість у передаванні новинного, зокрема й чутливого контенту. У цьому аспекті важливо пам'ятати, що в центрі

журналістського тексту завжди перебуває людина. Медійні матеріали сьогодні часто фіксують історії про долі людей, інформують про особисті цінності та проблеми вразливих груп населення, що зобов'язує автора вміти емпатійно співпереживати, керуватися нормами суспільної моралі, намагатися не завдати шкоди та психологічної травми як читачеві, так і тому, про кого йдеться в статті. В умовах війни часто доводиться писати про людей із невиліковними хворобами, інвалідністю, про інші соціально незахищені верстви населення, які не можуть без сторонньої допомоги подбати про

себе. Важливо, аби в боротьбі за сенсаційність і яскравість не вийти за межі журналістської толерантності й за допомогою коректної лексики та термінології донести до читача потрібний меседж.

Проблемі соціально чутливої журналістики присвячено чимало наукових праць, автори яких зосереджують увагу на важливості формування правильних цінностей, необхідності уникати некоректних і маніпулятивних висловлень, послуговуватися етичною лексикою, а також подають конкретні рекомендації щодо мови медійних матеріалів. Із цього приводу Я. Пукало зауважує, що «слова, значення яких здається очевидним, можуть бути недоречними й упередженими. А медіа, які пишуть на соціально важливі теми, створюють ілюзію толерантності та популяризують лексику, яка підтверджує стереотипні уявлення про різні верстви населення» [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям номінацій і проблемі висвітлення осіб з інвалідністю присвячені переважно розвідки медіаекспертів, що мають зазвичай рекомендаційний характер. Такі матеріали публікують на сайтах Інституту масової інформації (О. Голуб [4], Я. Машкова [7; 8] та ін.) чи на інших ресурсах. Важливі для журналістів-практиків рекомендації І. Виртосу про те, як правильно називати людей з інвалідністю [2]. Позитивною тенденцією є поява комплексних видань-порадників щодо коректного висвітлення медіачутливого контенту на позначення різних вразливих груп, зокрема людей, які мають інвалідність. Цінним у цьому аспекті є видання О. Голуб та Є. Кузьменко «Порадник висвітлення соціальних прав та вразливих груп в українських медіа» [5].

Порівняно менше наукових досліджень, спрямованих на докладне вивчення теми висвітлення людей з інвалідністю в ЗМІ. У сучасній науковій парадигмі виявляємо студії З. Гаджук і О. Тараненко про образ людини з інвалідністю в сучасному медіаполі [3]; Н. Шульської, Н. Костусяк та ін. про некоректні номінації осіб різних соціальних груп у медіачутливому контенті [16]; О. Фудорової про роль масмедіа у формуванні толерантної громадської думки щодо людей з інвалідністю [14]; М. Рожило і П. Заболотної про особливості роботи журналіста із соціально чутливими темами в медіа під час війни, зокрема щодо людей із порушенням слуху [12]. У цьому контексті варто згадати працю С. Баранової та Д. Міщенко, у якій визначено стилістичні засоби вираження політкоректності в журналістських текстах, зацентровано на важливості уникнення виразів, образливих для

людей з обмеженими фізичними та розумовими можливостями тощо [1]. Близькою за тематикою є і стаття Л. Петрунькіної, у якій авторка пропонує перелік коректних номінацій на позначення осіб із фізичними вадами, назв людей за національністю, соціальним статусом та ін. [10]. Про важливість дотримання професійних стандартів у висвітленні людей з інвалідністю зауважує О. Михайлова [9], а О. Соловійова звертає увагу на основні аспекти цієї проблеми [13].

Попри наявність різних за тематичним і жанровим діапазоном публікацій, що виявляють стосунок до соціально чутливої журналістики, нині бракує наукових праць, присвячених дослідженню специфіки зображення людей з інвалідністю в українському інформаційному полі. Порушену проблему вважаємо актуальною, оскільки вона скеровує до надважливих проблем сьогодення, серед яких – формування поваги до героїв публікацій, дотримання професійних стандартів та етичних норм.

Постановка завдання. Мета статті – на матеріалі чутливого контенту дослідити особливості зображення осіб з інвалідністю в сучасних ЗМІ з огляду на коректність номінацій і журналістську етику; диференціювати основні неточності, які допускають журналісти у висвітленні цієї вразливої групи; указати на некоректні номінації і запропонувати релевантні відповідники, що корелюють із правилами медійного етикету; систематизувати поради щодо вдалої комунікації в ЗМІ з особами, які мають інвалідність.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до суспільної моделі сприйняття інвалідності журналісти часто вдаються до написання дуже жалібних текстів про таких осіб. Поширені висловлювання, що особи з інвалідністю потребують постійної опіки, неспроможні до самостійного життя і їм потрібно постійно допомагати. Про це свідчать такі журналістські матеріали: «У Сумах жінка з інвалідністю не може оформити закордонний паспорт та виїхати на лікування» («Суспільне. Новини», 20.10.2023); «Деякі жінки з інвалідністю за все життя жодного разу не були у гінеколога» («Високий замок», 23.09.2022); «На Житомирщині незрячий чоловік два роки не отримує допомоги соціального працівника» («Суспільне. Новини», 29.09.2020); «Луцькі патрульні допомогли незрячому чоловіку перейти дорогу (відео)» («Конкурент», 10.04.2023); «Незрячий батько-одинак з Вінниці отримав допомогу від волонтерів» («24 Вінниця», 18.05.2022); «На Харківщині школяр з інвалідністю відстоює право на безкоштовний проїзд» («Факти. Відео», 10.05.2019).

Інший тип висвітлення історій таких людей – героїзація. Матеріали про те, як чоловік чи жінка без ніг водить машину або особа без рук малює картини, породжують сприймання особистостей через їхню інвалідність. Героїчний контекст таких історій небезпечний і тим, що від усіх людей цього статусу суспільство чекає нереалістичних учинків. З іншого боку, героїчне досягнення може сприйматися таким, що компенсує інвалідність. Не варто акцентувати на унікальності того, що особа з інвалідністю, наприклад, вступила в університет, адже в такий спосіб реалізовано її конституційне право на освіту. Але якщо людина з порушенням слуху вивчає іноземні мови, то це заслуговує на увагу, оскільки ця справа потребує значних зусиль. Приклади перебільшеної героїзації людей з інвалідністю відшукуємо в таких медійних матеріалах: «На Вінниччині незрячий чоловік «озвучує» ноутбуки і телефони» («Вінниця. Інфо», 11.09.2022); «45 щасливих років у парі з ... незрячим чоловіком» («Вісник+К», 18.05.2020); «На Черкащині незрячий масажист лікує пацієнтів навпомацки (відео)» («Вичерпно», 10.02.2019); «Хлопчик з інвалідністю заліз на сцену до Папи Римського. Понтифік дозволив йому залишитися» («New Voice», 30.11.2020).

Журналістам у публікаціях необхідно відмовитися від стереотипного зображення особи з інвалідністю як «на виставці». Коли медійники пишуть, що дівчинка з порушенням зору видала збірку поезій, то в цьому випадку інвалідність стає інформаційним приводом, що теж порушує закони журналістської етики. Не варто акцентувати на хворобі, потрібно показати, що героїня зробила щось вартісне. Некоректними в цьому аспекті є такі журналістські матеріали: «На Кіровоградщині жінка з інвалідністю стала працівником однієї з топових агрокомпаній України» («Державний центр зайнятості», 09.10.2023); «У Львові жінка з інвалідністю народила здорову донечку» («Galinfo», 12.10.2022); «Волонтери подарували швейну машинку дівчинці з інвалідністю» («Суспільне. Новини», 26.10.2020); «Мене відмовляли дуже багато людей»: лучанка взяла під опіку дитину з інвалідністю» («ВСН», 01.06.2023); «На Волині рятувальники допомогли хлопчику з інвалідністю, який зачинився на балконі» («Волинські новини», 11.11.2022).

Неодноразово медійники зловживають медичною моделлю зображення людей з інвалідністю, адже у своїх матеріалах пишуть про чоловіка / жінку / дитину, що мають інвалідність, як пацієнта. Зважаючи на те, що не всі захворювання сьогодні

вдається вилікувати, краще не спекулювати в ЗМІ такими висловлюваннями. Висвітлюючи історії героїв, що мають інвалідність, найперше потрібно пам'ятати про людиноцентризм і морально-етичні орієнтири. У «Кодексі етики українського журналіста» зауважено про важливість утримання від «від натяків або коментарів, що стосуються фізичних недоліків чи хвороб людини», уникання «вживання образливих висловів, ненормативної лексики» [6].

У сучасному масмедійному просторі негативний контекст мають матеріали, у яких інвалідність розглядають як неправомірний шлях уникнення мобілізації або виїзду за кордон. Про це свідчать такі заголовки публікацій: «Новий бізнес в Україні: одружитися на жінці з інвалідністю, щоб уникнути мобілізації» («Главком», 12.07.2023); «Врятую від мобілізації»: скільки коштує «купити» жінку з інвалідністю, аби «відкосити» від служби» («Радіо Трек», 20.07.2023); «Дружина напрокат: як чоловіки намагаються виїхати з України. Ті, хто ухиляється від мобілізації, "виходять заміж" за жінок з інвалідністю» («Апостроф», 28.07.2023); «Шукаю дружину... для чоловіка. Як інвалідність перетворили на прибутковий бізнес під час війни» («Telegraf», 13.07.2023); «Одружився зі старшою на 24 роки жінкою з інвалідністю, щоб виїхати за кордон: молодят викрили» («Українська правда», 11.07.2023); «Військовий з Волині одружився зі значно старшою жінкою з інвалідністю» («Вісник+К», 23.06.2023); «На Львівщині жінка з інвалідністю уклала шлюб з родичем, щоб вивести його за кордон» («Твоє місто», 23.11.2023); «"Врятую від мобілізації". Українки з інвалідністю масово шукають чоловіків для фіктивних шлюбів та заробітку» («РБК – Україна», 19.07.2023); «На Львівщині затримали жінку з інвалідністю за фіктивний шлюб з військовозобов'язаним родичем» («Lviv.media», 23.11.2023).

Розказуючи про людей з інвалідністю, недоречно використовувати фразу «страждає на», адже вона передбачає, що людині, про яку ви говорите, постійно боляче, погано. Герої в таких матеріалах, де їх надмірно жаліють, виглядають безнадійними. Також не варто казати і писати «прикутий / прикута до візка», адже людина за допомогою візка пересувається, але він її не приковує.

Дослідники зауважують, що інвалідність означає лише те, що хтось робить те саме, що й ви, тільки в інший спосіб. Зважаючи на це, радять не боятися незрячим людям говорити: «Радий / рада тебе бачити» чи «Побачимось!». Також людину

на візку можна запросити на прогулянку фразою «*йдемо прогуляємося*», аби вона почувала себе повноцінною, такою, як усі.

Говорячи про безбар'єрність у журналістському тексті, керуємося таким правилом, що спочатку говоримо про людину, тобто ставимо її на перше місце в матеріалі, а вже потім пишемо про її особливість. Тому й більш коректні номінації «*людина з інвалідністю*» чи «*людина із синдромом Дауна*», адже терміни «*інвалід*» чи «*даун*» знеособлюють людину, зводять її особистість до характеристики лише хвороби. Невиправданими також є номінації «*людина з особливостями*», «*людина з особливими потребами*», «*каліка*», «*людина з нюансами*», «*особлива людина*», «*неповноцінний*», «*неповносправний*», «*страждає на інвалідність*», «*інклюзивні люди*».

Важливим аспектом під час розповідей про людей з інвалідністю є використання коректних та необразливих слів. Зважаючи на те, що лексема «*неповносправні*» вказує на опис, а не на групу людей, тому її потрібно уникати. Натомість неодноразово в ЗМІ натрапляємо на це помилкове явище. Некоректні номінації демонструють такі заголовки: «*Проблеми неповносправних під час виборів обговорили за круглим столом*» («*Львівський портал*», 26.10.2019); «*На думку прем'єрки, справедлива держава не повинна однаково підтримувати тих громадян, які можуть працювати, і тих, що не можуть (неповносправних, осіб похилого віку, багатодітних одиноких матерів тощо)*» («*Високий замок*», 01.08.2023); «*Невинні люди гинуть: десятки тисяч були вбиті лише тому, що це – жінки, неповносправні чи геї, або якщо вони належать до іншої гілки ісламу*» («*ВВС*», 07.12.2020); «*У Львові діятиме Агенція з працевлаштування неповносправних осіб*» («*Zaxid.net*», 21.01.2018). Такі означення фіксуємо й безпосередньо в текстах: «*Неповносправна жінка з Нововолинська не є соціально небезпечною, не виявляє агресії, дає собі раду у побуті. Підстав для примусового обстеження й лікування – жодних*» («*ВолиньPost*», 09.02.2019).

Недопустимими в сучасному медіапросторі є такі номінації, як «*інвалід*», «*каліка*», «*колясочник*», «*візочник*», «*психічно хворий*», «*сліпий*», «*глухий*», «*дитина-даун*», «*аутист*», «*епілептик*», «*децепешник*», «*контужений*». Натомість виправдані в медійному етикеті конструкції «*людина з інвалідністю*», «*людина, що для пересування використовує візок*», «*людина з розладами психіки*», «*особа зі слабким зором*», «*незрячий*», «*людина зі слабким слухом*», «*сонячна дитина*», «*дитина*

з синдромом Дауна», «*дитина з аутизмом*» або «*дитина з розладами аутистичного спектра*», «*людина з епілепсією*», «*людина з ДЦП*», «*людина з контузією*», оскільки певні ознаки стану здоров'я не мають ставати характеристикою безпосередньо людини. Незважаючи на те, що в Україні існують товариства сліпих та глухих (УТОС і УТОГ), лексеми «*глухий*» та «*сліпий*» однозначно мають негативне забарвлення. Попри те, що медіаексперти радять уживати в текстах лексеми «*слабобаччий*» чи «*слабочуючий*», усе ж уважаємо їх анормативними з погляду мовної культури, адже дієприкметники на *-уч-* (*-юч-*) / *-ач-* (*-яч-*) не є виправданими в українській мові, тому варто надавати перевагу конструкціям: «*незрячий*», «*людина зі слабким зором*», «*людина зі слабким слухом*».

Порушують мовленнєву етику такі заголовки регіональних і всеукраїнських ЗМІ, у яких:

1) сказано загалом про людину з інвалідністю: «*Люди з обмеженими можливостями перебувають в інтернатних закладах у серйозній небезпеці*» («*Дзеркало тижня*», 09.09.2022); «*У Сумах дітей з обмеженими можливостями навчають карате*» («*ТСН*», 22.10.2020); «*Як проживають війну люди з особливими потребами*» («*УНІАН*», 13.12.2022); «*Одне інваксі на Черкаси: як пересуваються містом люди з особливими потребами*» («*Суспільне. Черкаси*», 15.05.2023); «*В Ірані жінка створила ідеальний транспорт для інвалідів*» («*ТСН*», 07.05.2018); «*В Одеській області чоловік-інвалід зарізав молодшого брата через пульт від телевізора*» («*УНІАН*», 26.11.2019); «*У Луцьку інвалід грабував школи і садочки*» («*Конкурент*», 06.02.2019);

2) зображено незрячу людину: «*У Дніпропетровську сліпі вийшли на протест заради роботи*» («*ТСН*», 12.08.2018); «*Ізраїльські вчені створили диво-окуляри для сліпих*» («*ТСН*», 19.08.2020); «*Сліпий чоловік прозрів, поцілувавши фотографію дружини*» («*ТСН*», 18.02.2019);

3) мова йде про людину на візку: «*Депутати ВР зробили колясочників учасниками дорожнього руху*» («*Varta1*», 03.12.2019); «*У Луцьку волонтер-візочник відремонтував сотні автомобілів для ЗСУ: це наш фронт для хлопців, які зараз перебувають на передовій. Відео*» («*Obozrevatel*», 24.12.2022); «*Узимку українські інваліди-візочники задля виживання перетворюються на суперменів*» («*ТСН*», 17.12.2018);

4) розповідають про людину зі слабким слухом: «*Глухий хлопчик з Волині терміново потребує грошей для пересадки кісткового мозку*» («*ВолиньPost*», 24.10.2018); «*Як глухі живуть в*

умовах війни: інтерв'ю з перекладачкою жестової мови з Полтави Наталією Московець» («Суспільне», 25.06.2022); «“Тихі” таксі: в Києві глухі водії створюють серйозну конкуренцію на ринку перевезень» («ТСН», 28.10.2019);

5) показують людей із розладами психіки: «На Волині розшукують небезпечного **психічно хворого хлопця**» («Волинь24», 17.12.2018); «В Одеській області **психічно хворий** чоловік вбив та випатрав власну матір» («УНІАН», 11.04.2023); «У Луцьку **психічно хворий** чоловік порізав собі обличчя» («Конкурент», 05.02.2022). Спорадично в медійних текстах натрапляємо на одночасне поєднання двох некоректних лексем: «**Глухий і сліпий** чоловік оштрафований за перевищення швидкості» («РБК-Україна», 24.10.2019).

Висновки та пропозиції. Отже, дослідження особливостей висвітлення історій про людей з інвалідністю в ЗМІ є актуальною проблемою, адже часто медійники, наслідуючи соціальні стереотипи, гіперболізовано жаліють таких осіб,

показуючи їх «іншими», надто вразливими, тобто тими, хто постійно потребує підтримки. З іншого боку, аналізуючи сучасний вітчизняний медіапростір, натрапляємо також на журналістські публікації, у яких занадто героїзують таких осіб, указуючи на їхню особливість і цим роблячи акцент на хворобі. Важливо пам'ятати, що на сьогодні етично коректна номінація «людина / особа з інвалідністю», оскільки вона передбачає людиноцентризм, на відміну від застарілого медичного штампа «інвалід». Порушують мовленнєву етику конструкції «людина з особливими потребами», «людина з обмеженими можливостями», яких також потрібно уникати в журналістських текстах.

Аналізована тема буде й надалі актуалізуватися в суспільстві. Особливо гостро це питання постане, коли з фронту повернуться українські військові з пораненнями. Зважаючи на це, на журналістів сьогодні покладена відповідальна місія – створити в медіа образ людини з інвалідністю як повноцінного члена суспільства.

Список літератури:

1. Баранова С., Міщенко Д. Стилистичні засоби позначення політкоректності в масмедійному дискурсі. *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2022. № 49. С. 11–16.
2. Виртосу І. Як розповідати про людей з інвалідністю : поради для журналістів. *Детектор медіа* : сайт. URL : <https://ms.detector.media/profstandarti/post/14167/2015-09-11-yak-rozpovidaty-pro-lyudey-z-invalidnistyu-porady-dlya-zhurnalistiv/>.
3. Гаджук З. В., Тараненко О. В. Образ людини з інвалідністю у сучасному медіаполі. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Том 1 / Ред. кол. Хаджинов І. В. (голова) та ін. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. Вип. 11. Т. 1. С. 54–59.
4. Голуб О. Поради журналістам: як висвітлювати людей з особливими потребами. *Інститут масової інформації* : сайт. URL : <https://imi.org.ua/advice/poradi-jurnalistam-yak-visvitlyuvati-lyudey-z-osoblivimi-potrebami-i2377>.
5. Голуб О., Кузьменко Є. Порадник висвітлення соціальних прав та вразливих груп в українських медіа. Рада Європи, 2020. 20 с.
6. Кодекс етики українського журналіста. *Комісія із журналістської етики* : сайт. URL : <https://cje.org.ua/ethics-codex/>.
7. Машкова Я. Інвалідність та ексклюзивність по-українськи. Як провалити тест на толерантність. *Інститут масової інформації* : сайт. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/invalidnist-ta-inklyuzyvnist-po-ukrayinsky-yak-provalyuty-test-na-tolerantnist-i58901>
8. Машкова Я. Українські медіа вживають некоректну лексику щодо людей з інвалідністю – дослідження ІМІ. *Інститут масової інформації* : сайт. URL : <https://imi.org.ua/news/ukrayinski-media-vzhyvayut-nekorektnu-leksyku-pro-lyudey-z-invalidnistyu-doslidzhennya-imi-i58907>
9. Михайлова О. П. Стандарти відображення проблем людей з інвалідністю в теленовінах. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Т. 57. С. 46–51.
10. Петрунькіна Л. Інвалід чи людина з інвалідністю : нова мовленнєва етика, яку слід пам'ятати. *Depo.ua* : сайт. URL : <https://www.depo.ua/ukr/life/invalid-chi-lyudina-z-invalidnistyu-nova-movlenneva-etika-yakuslud-zapamyatati-202201271411626/>.
11. Пукало Я. Журналістика толерантності: як медіа зловживають мовними стереотипами. *Медіакритика* : сайт. URL : <https://www.mediakrytyka.info/standarty-yakisnoi-jurnalistyky/zhurnalistyka-tolerantnosti-yak-media-zlovzhyvayut-movnymy-steriotypamy.html>
12. Рожило М. А., Заболотна П. С. Особливості роботи журналіста з соціально-чутливими темами в медіа під час війни (на прикладі людей із порушенням слуху). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2023. Т. 34 (73). № 2. Ч. 2. С. 141–145.

13. Соловйова О. В. Героїзація чи жалість до людей з інвалідністю в журналістських матеріалах. *Засоби масової інформації та комунікації: історія, сьогодення, перспективи розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ : Міленіум, 2019. С. 83–85.

14. Фудорова О. М. Роль мас-медіа у формуванні громадської думки щодо осіб з обмеженими можливостями: експертні оцінки. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. 2019. № 993. С. 117–125.

15. Як називати людей з інвалідністю. *Інститут масової інформації* : сайт. URL : <https://imi.org.ua/advice/yak-nazyvaty-lyudej-z-invalidnistyu-i2384>

16. Shulska N., Kostusiak N., Pykaliuk R., Sypchenko I., Bondarenko O., Dubetska O., Yevdokymenko I., Zyma O. Incorrect Nominations of Persons as Violations of Journalistic Ethics in Modern Materials of Sensitive Media Content (On the Materials of Ukrainian Media). *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. Vol. 13, Issue 2, Spec. Issue XXXVII. P. 63–70. URL : https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130237/papers/A_10.pdf

Shulska N. M., Zinchuk R. S., Hunderuk O. O. THE IMAGE OF A PERSON WITH A DISABILITY IN THE UKRAINIAN MEDIA SPACE: PECULIARITIES OF NOMINATION AND JOURNALISTIC ETHICS

The article studies peculiarities of the image of a person with a disability in the modern media space. Attention is drawn to the specifics of media coverage of the image of a person with a disability. The article analyses the nominations of people in sensitive media content and describes examples of violations of journalistic ethics in materials about people of this vulnerable group. It was noted that the number of publications related to persons with disabilities has increased in the mass media in recent years. This is due to a variety of reasons, the main one being the Russian-Ukrainian war. It has been observed that journalists, following stereotypes, as well as for the sake of sensationalism and attracting readers' attention, do not always correctly portray people with disabilities: they pity them too much or, on the contrary, heroise them too much. The article provides recommendations from the Code of Ethics of Ukrainian journalists on the correct coverage of a person with a disability in the media. It is established that the main task of the media in portraying such persons is to avoid stereotypes and write about them as full-fledged members of society. Using the example of monitoring of journalistic materials on sensitive topics, the main inaccuracies made by the media in covering persons with disabilities are differentiated: 1) they resort to writing very pitiful texts; 2) they portray such people as a burden for relatives; 3) they over-heroise them; 4) special emphasis is placed on disability; 5) they show a man/woman/child with a disability as a patient; 6) they characterize a person with a disability in a negative context. Based on the analyzed headlines of media texts, attention is focused on those phrases and expressions that should not be used in materials on sensitive topics. Several pieces of advice are offered for successful communication of journalists with people of this social group and correct media nominations, which include an emphasis on human centrism, ethical and linguistic norms, and professional standards.

Key words: a person with a disability, media, sensitive content, nomination, journalistic ethics.